

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

בפני כבוד השופט סארי ג'יוסי

המבקש

י.ז.

ע"י ב"כ עו"ד מקסים ליפקין ואח'

נגד

ס.ש.

ע"י ב"כ עו"ד דורית ענבר סברדליק ו/או יניב סברדליק

המשיבה

פסק דין

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
1. בקשת רשות ערעור על החלטת בית משפט לענייני משפחה בחיפה מיום 28/11/16 בתמ"ש 38144-10-15, אשר קיבל את בקשת המבקש לביטול חיובו במזונות זמניים לטובת המשיבה בסך של 3,000 ₪ לחודש, אולם באותה נשימה הוסיף וחייבו לשלם את אותו סכום מזונות זמניים, שלא מכוח חיוב במזונות אלא על חשבון האיזון הרכושי הצפוי להיערך בעתיד לבוא בין הצדדים.
2. נתבקשה תשובת המשיבה והיא הוגשה. הצדדים הוזמנו לדיון ליום 8/2/17 אך בקשו בהסכמה לדחות דיון זה למועד מאוחר יותר. בהמשך, התייצבו הצדדים לפני ביום 23/3/17 והשלימו את טיעוניהם. בהמשך לדיון הוגשו הודעות מטעם הצדדים, תחילה עדכון מטעם המבקש בדבר דחית ערעורה של המשיבה לפני ביה"ד הרבני הגדול על החלטת ביה"ד האזורי המחייבת אותה בגט. כמו כן הוגשה מטעם המשיבה, הודעה על הסכמתה לביטול החלטת בית משפט קמא, תוך הצבת תנאים שונים שמחמת התנגדות המבקש במסגרת תגובה שהגיש, לא ראיתי להתעכב על תוכן.
3. העובדות הרלבנטיות לבקשה
- 3.1. המבקש והמשיבה (להלן: "בני-הזוג") נישאו זל"ז כדמו"י בספטמבר 1986.
- 3.2. מנישואיהם נולדו לבני-הזוג ----- בנות (כולן בגירות): -----

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1 יחסי בני-הזוג נקלעו לסכסוך קשה במהלך שנת 2015, והם נפרדו זמ"ז לאחר כמעט
2 30 שנות נישואין, כאשר המשיבה עזבה את הבית בחודש מאי 2015.
3
- 4 3.3. ביום 20.10.15, הגישה המשיבה לבית משפט קמא תביעה למזונות אישה (תמ"ש
5 38144-10-15) ותביעה רכושית שהוכתרה במהותה כך: "רכושית, פסק דין הצהרתי,
6 נקיטת אמצעים לשמירת זכויות לפי סעיף 11 לחוק יחסי ממון" (תמ"ש 38116-10-15).
7 על הקשר בין מהות התביעה לבין ההחלטה נשוא בקשת רשות הערעור, ארחיב להלן.
8
- 9 3.4. באשר לתביעת המזונות, ביום 29.2.16, פסק בית משפט קמא מזונות זמניים למשיבה
10 בסך של 3,000 ₪ לחודש. בית משפט קמא נימק את פסיקת המזונות הזמניים בכך שעם
11 עזיבתה של המשיבה את הבית, חדלה היא לעבוד בעסק המשפחתי ואין לה כל הכנסה.
12 בית משפט קמא קבע: "בנסיבות אלה וע"מ לאפשר למבקשת לשקם את חייה אני
13 מורה על פסיקת מזונות זמניים בסך של 3,000 ₪ בחודש...".
14
- 15 3.6. תהום פעורה בין הצדדים בכל הנוגע לתביעה הרכושית שהגישה המשיבה. העילה עליה
16 משתיתה המשיבה את התביעה נוסחה על ידה בהאי-לישנא: "הצדדים ניהלו במהלך
17 הנישואין משטר רכושי משותף, גם אם לא תמיד הקפידו פורמאלית על שיתוף
18 פורמאלי בכל, הרי שהם ביטאו את רצונם לשתף זה את זה בהכנסותיהם, בהוצאותיהם
19 וברכוש המשותף שנצבר במהלך חייהם המשותפים" (סעי' 33 לכתב התביעה).
20 בפרק הסעדים, עתרה המשיבה למתן פסק-דין הצהרתי, כי בית המגורים ב----- יירשם
21 על שם הצדדים בחלקים שווים, וכן עתרה המשיבה למתן ידיעות וחשבונות ולשמירת
22 זכויות לפי סעי' 11 לחוק יחסי ממון.
23
- 24 3.7. המבקש, לעומת זאת, התנגד בתוקף לטענות ולעתירות המשיבה בכתב התביעה, כאשר
25 לטענתו, חלק הארי של הרכוש המפורט בתביעה איננו בר-איזון או בר-חלוקה.
26
- 27 3.8. התביעה הרכושית קבועה להוכחות לחודש מאי 2017.
28
- 29 3.9. זה המקום לציין, כי עד למועד זה טרם הוגשה לבית משפט קמא, על ידי מי מהצדדים,
30 תביעה לאיזון משאבים לפי סעי' 5 א' לחוק יחסי ממון העוסק בתנאים להקדמת מועד
31 האיזון אפילו טרם פקעו הנישואין, כבמקרה דנן.
32

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

1 3.10. ביום 15.9.16, הגיש המבקש בקשה לביטול החיוב במזונות הזמניים שנפסקו לטובת
2 המשיבה, וכן עתר לחיוב המשיבה להשיב לו את כל הכספים ששולמו לה מכוח ההחלטה
3 למזונות זמניים. העילה הישירה עליה מבסס המבקש את הבקשה היא שהמשיבה איבדה
4 את זכותה למזונות, הואיל ולטענתו היא זנתה תחתיו ולחילופין מחמת כך שדינה כדין
5 מורדת.

6
7 3.11. בית משפט קמא זימן את הצדדים לדיון ליום 17.11.16, ובמהלכו נחקרו הצדדים.
8 במהלך חקירתה, הודתה המשיבה בקיומו של קשר רומנטי עם גבר אחר אשר נמשך
9 כשנה. כמו כן, הסכימה המשיבה להתגרש, אך זאת בכפוף להסדר רכושי כולל.
10 המבקש הודה אף הוא בחקירתו בקיומו של קשר רומנטי עם אישה אחרת, וכן הודה, כי
11 מקשר זה נולד לו ילד.

12
13 3.12. ביום 28.11.16, הוציא בית משפט קמא תחת ידו את ההחלטה נשוא בקשת רשות ערעור
14 זו.

15
16 3.13. ביני לביני, ביום 19.2.17, ניתן פסק-דין של בית הדין הרבני בתביעת המבקש לגירושין,
17 במסגרתו חויבה המשיבה לקבל את הגט מהמבקש. בית הדין זימן את הצדדים לסידור
18 גט לתאריך 20.3.17, אולם המשיבה לא התייצבה לדיון.

19
20 4. החלטת בית משפט קמא

21
22 4.1. החלטת בית משפט קמא ניתנה כאמור בעקבות בקשה לביטול חיוב המבקש במזונות
23 זמניים שנפסקו ביום 29/2/16.

24
25 4.2. בית משפט קמא ציין, כי אין חולק שהצדדים פרודים ואינם מתגוררים יחד וביניהם
26 מתנהלים הליכים משפטיים לרבות בבית הדין הרבני. עוד ציין בית משפט קמא כי הוכח
27 לפניו שפני הצדדים לגירושין ואף קיימת הסכמה בעניין זה.

28
29 4.3. עוד הוכח בפני בית משפט קמא, כי כל אחד מהצדדים מקיים מערכת זוגית חדשה והם
30 אינם רואים עוד בקשר הנישואין כקשר מחייב ביניהם, "ובפועל מדובר בנישואין על
31 הנייר בלבד" ללא כל מחויבות הדדית ערכית או רגשית."
32 מאחר וחלק זה של ההחלטה (זכאות המשיבה למזונות) אינו חלק מהבקשה שבפני
33 (המשיבה לא הגישה בקשת רשות ערעור עצמאית או ערעור על החלטה זו), ומבלי להיכנס

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1 לעובי הקורה, די לציין, כי החלטת בית משפט קמא בנושא ביטול חיוב המזונות נכונה
2 היא, בוודאי בדיעבד, לאחר שבית הדין הרבני חייב את המשיבה בגט, והמשיבה סירבה
3 להתייצב לסידור הגט (ר': רע"א 4982/92 **טביב נ' טביב**, פ"ד מח (3) 390).
- 4 4.4. אי לכך, הגיע בית משפט קמא למסקנה, כי אין מקום לחייב את המבקש בתשלום מזונות
5 זמניים, במיוחד כאשר המניעה לממש את הגירושין מקורה בסכסוך הרכושי שטרם
6 הסתיים וקבוע להוכחות.
- 7
8 4.5. בית משפט קמא הוסיף וציין, כי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, מסדיר את
9 מנגנון האיזון, כאשר המחלוקות בין הצדדים סבות סביב מעמדן של הזכויות בהתאם
10 לסעיף 5 לאותו חוק, ואלה יתבררו לגופן לפניו. בהקשר זה קובע בית משפט קמא, כי
11 הצדדים ניהלו משא ומתן והסיבה לכך שאינם מגיעים לידי הסכם אינה נעוצה בסירוב
12 המבקש לשלם למשיבה את שווי זכויותיה, אלא שהמניעה נעוצה בגובה שווי הזכויות,
13 מניעה שהיא סבירה נוכח סעי' 5 לחוק.
- 14
15 4.6. עוד הוסיף בית משפט קמא, כי התביעה הרכושית עומדת בפני בירור בישיבת הוכחות,
16 ואין בכך כדי להאריך את תקופת החיוב במזונות.
- 17
18 4.7. אלא שלאחר קביעות נחרצות אלה, קבע בית משפט קמא, כי אינו סבור שיש להפסיק את
19 התשלום החודשי, במובן זה שמעתה ואילך לא ייחשב עוד כתשלום מכוח חיוב במזונות
20 זמניים, אלא על חשבון האיזון הרכושי, כאשר במועד האיזון תיערך התחשבות של
21 הכספים שקיבלה המשיבה מידי המבקש ואלו יופחתו מחלקה באיזון.
22 באשר לאפשרות, כי בסיום ניהול ההליכים יתברר כי לזכות המשיבה עודף נכסים, הורה
23 בית משפט קמא, כי אז תצטרך המשיבה להחזיר למבקש את אותם כספים שקבלה על
24 חשבון האיזון.
- 25
26 **5. טענות המבקש**
- 27
28 5.1. המבקש סבור, כי החלטת בית משפט קמא שגויה והיא ניתנה בהעדר סמכות, דהיינו היא
29 בטלה מדעיקרא.
- 30
31 5.2. לטענת המבקש, המשיבה לא עתרה במסגרת כתב התביעה למזונות לסעד אשר העניק לה
32 בית משפט קמא, ומשכך אין ולא יכול בית משפט קמא, שמא נאמר כל בית משפט, ליתן
33 סעד אשר לא נתבקש במסגרת התביעה למזונות.
34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

5.3. מוסיף המבקש וטוען, כי לא זו בלבד שהמשיבה לא עותרת לסעד במסגרת התביעה למזונות, אלא שגם בתביעה הרכושית שהגישה המשיבה, לא נתבקש בפרק העתירות סעד של איזון משאבים, אלא עתירות בעלות אופי הצהרתי, כך שהסעד שפסק בית משפט קמא, כי התשלום יסווג מעתה כתשלום על חשבון איזון המשאבים, אינו עולה בקנה אחד עם סעיף העתירות בתביעה הרכושית שהגישה המשיבה. אלה הן בתמצית טענות המבקש.

6. טענות המשיבה

6.1. המשיבה מתנגדת לבקשה וסבורה, כי בדין חייב בית משפט קמא את המבקש להמשיך ולשלם לה את הסך של 3,000 ₪ על חשבון האיזון הסופי.

6.2. המשיבה מגוללת במסגרת תשובתה את נסיבות חייהם של הצדדים, אשר נישאו זליז בשנת 1986 ונפרדו לפני כשנה. לטענת המשיבה, משך כשלושה עשורים עמלו היא והמבקש בעסק המשפחתי (----), פיתחו והשביחו אותו. מוסיפה המשיבה וטוענת, כי במשך שנות הנישואין, הורגלה היא לרמת חיים גבוהה ביותר, ולאור הסכסוך ופסיקת המזונות הנמוכה היא במצב של נזקקות ממש.

6.3. לטענת המשיבה, חיוב המזונות שהושת על המבקש עוד במסגרת ההחלטה למזונות זמניים, נפסק על בסיס שלוש קונסטרוקציות משפטיות (חילופיות):

האחת – חיוב המזונות נפסק על בסיס החזקה האזרחית המטילה חובת מזונות על הבעל, כפי שנפסק בהלכת בית המשפט העליון (רע"א 8256/99 פלונית נ' פלוני, פ"ד נח (2) 213).

השנייה (לחילופין) – חיוב המזונות נפסק בזיקה לעסק המשפחתי בו עבדה המשיבה משך כשלושים שנה ובזיקה לזכויותיה בעסק.

השלישית (לחילופין חילופין) – חיוב המזונות נפסקו כ"מזונות משקמים".

6.4. לטענת המשיבה, המזונות נקבעו בעיקרם בהתבסס על גדיעת מקור פרנסתה של המשיבה בעסק המשותף ובמטרה לשקם את חייה, כאשר כיום מחזיק בו המבקש ומתפעלו לבדו מבלי שתהא למשיבה דריסת רגל שם ובוודאי מבלי שתהנה מהכנסותיו. ובמילים נוספות, פסיקת המזונות המקורית לא ניתנה על בסיס זכות המשיבה למזונות, כי אם על

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1 בסיס זכויותיה בעסק, ברכוש ובכספים, והחלטת בית משפט קמא נשוא בקשת רשות
2 ערעור זה, מחזקת מסקנה זו.
3
- 4 7. לאחר שעיינתי בבקשה, בתשובה ושמעתי את טיעוני הצדדים בדיון שקיימתי לפני, אני מחליט
5 לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות ערעור והוגש ערעור על פיה, בהתאם להוראות תקנה 410
6 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984.
7
- 8 **8. המסגרת הדיונית בה ניתנה החלטת בית משפט קמא**
9
- 10 8.1 בפני בית משפט קמא הונחה בקשה שהגיש המבקש לביטול מזונות האישה, וזו **המסגרת**
11 **הדיונית היחידה שהיתה בפני בית משפט קמא להכרעה בבקשת המבקש.**
12
- 13 8.2 כאמור לעיל, בית משפט קמא מצא לנכון לשנות את סיווג החיוב, החיוב פושט צורה
14 ולובש צורה חדשה, באופן שלא יהיה זה עוד חיוב מזונות אישה, ומעתה יש לראותו
15 כחיוב "על החשבון" במסגרת התביעה הרכושית, כאשר לא היתה מונחת בפני בית משפט
16 קמא עתירה כזו של המשיבה במסגרת התביעה הרכושית או בבקשה נפרדת.
17
- 18 8.3 השאלה המרכזית העולה במסגרת בקשת רשות הערעור היא שאלת מקור סמכותו של
19 בית משפט קמא לשנות את סיווג החיוב מיוזמתו ובלא שהסעד לו נעתר בית משפט
20 קמא נתבע במסגרת כתב התביעה או שנתבקש במסגרת בקשה נפרדת. בחינת השאלה
21 תעשה בשני מישורים: האחד, סדרי-הדין הכלליים; השני, הוראות חיקוק ספציפיות.
22
- 23 8.4 **סדרי הדין הכלליים** – מהם גדרי סמכותו של בית המשפט להעניק מיוזמתו סעד אשר
24 לא נתבע או נדרש על ידי בעל-דין? האם לבית משפט לענייני משפחה, במובחן מבית
25 משפט אזרחי, סמכויות נרחבות יותר ושיקול דעת רחב יותר להענקת סעד אשר לא נתבע
26 על ידי בעל-דין (מכוח חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנה"ו-1995)?
27
- 28 8.5 **חיקוק ספציפי ו/או סמכות טבועה** – האם המחוקק הסמיך את בית המשפט לענייני
29 משפחה להעניק לבעל דין סעד אשר לא נתבע על ידו, בחיקוק ספציפי כגון: חוק יחסי
30 ממון בין בני-זוג, תשל"ג-1973 ו/או מכוח סמכותו הטבועה לפי סעי' 75 לחוק בתי המשפט
31 [נוסח משולב], תשמ"ד-1984?
- 32 9. **גדרי סמכותו של בית המשפט להעניק לתובע סעד שלא נתבע**

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1
- 2 9.1. הלכה פסוקה היא, כי בית המשפט מוסמך, מיוזמתו (במקרים חריגים ותוך הפעלת
- 3 הסמכות בריסון), להיעתר לסעד שנתבע בכתב התביעה, על סמך עילה משפטית השונה
- 4 מזו אשר נטענה בכתב התביעה, ובלבד שבכתב התביעה נטענו במפורש העובדות
- 5 המקימות את אותה עילה משפטית (ע"א 536/89 פז חברת נפט בע"מ נ' לויטן, פ"ד מו
- 6 (3) 617, 625).
- 7
- 8 9.2. ואולם, בענייננו, החלטת בית משפט קמא לא ניתנה על סמך עילה משפטית חדשה שלא
- 9 נטענה על ידי המשיבה, אלא המדובר בסעד אשר לא נתבע על ידי המשיבה, לא בכתב
- 10 התביעה הרכושי ולא בכתב התביעה למזונות, ואף לא נתבקש מאוחר יותר בבקשה
- 11 פורמאלית.
- 12 לא זו אף זו: בית משפט קמא איננו מנמק את החלטתו לשנות את סיווג חיוב מזונות
- 13 האישה לחיוב כספי במישור ההוני על פי הסדר איזון המשאבים, לא בנימוק דיוני ולא
- 14 בנימוק מהותי.
- 15
- 16 9.3. ויודגש: החובה לכלול את מלוא הסעדים בגין עילת התובענה ותוצאות הפרתה, קבועות
- 17 בתקנות 44 ו-45 לתקנות:
- 18
- 19 תקנה 44: "תובענה תכיל מלוא הסעד"
- 20 "א) תובענה תכיל את מלוא הסעד שהתובע זכאי לו בשל עילת התובענה...
- 21 ב) תובע שלא כלל בתובענה חלק מהסעד או ויתר עליו, לא יגיש אחרי כן
- 22 תובענה בשל חלק זה".
- 23
- 24 תקנה 45: "מי שלא תבע סעד אחד מרבים"
- 25 "מי שזכאי לסעדים אחדים בשל עילה אחת, רשאי לתבוע את כולם או
- 26 מקצתם; אך אם לא תבע את כולם, לא יתבע אחרי כן כל סעד שלא תבעו,
- 27 אלא אם כן הרשה לו בית המשפט שלא לתבעו".
- 28
- 29 9.4. ביחס לתכלית הכלל אוסר על פיצול תביעות בגין אותה עילה כתבה פרופ' נינה זלצמן:
- 30 "הרעיון העומד מאחורי הרישא לתקנה 45 מבוסס אף הוא על הרציונלה המונחת
- 31 ביסודה של תורת מעשה – בית – דין דהיינו, 'כי בדרך כלל חייב תובע לכלול בתובענה
- 32 אחת את כל הסעדים העומדים לו על פי עילת תביעה אחת וזאת כדי למנוע ריבוי
- 33 משפטים והטרדת יריבו פעמים הרבה בעניין אחד'. דברי השופט ברנזון בע"א 89/64

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1 האז נ' מני, פ"ד יח (3) 435,441... " (ד"ר נינה זלצמן, מעשה-בית-דין בהליך האזרחי,
2 ע"פ 88-89).
3
- 4 9.5. בדרך כלל, העיקרון הוא, שבית המשפט אינו מוסמך לפסוק לתובע סעד שלא נתבע על
5 ידו.
6 יחד עם זאת, ייתכנו מקרים יוצאי דופן בהם יתן בית המשפט, אף בשלב הערעור, סעד
7 שהתובע לא ביקש, וזאת בהתקיים שלושה תנאים מצטברים :
8 (א) הסעד נובע ישירות מן הסעד העיקרי אשר נתבקש בכתב התביעה; (ב) הצדק או הצורך
9 מחייבים את מתן הסעד על אף שלא התבקש; (ג) כל העובדות הדרושות להענקת הסעד
10 בוררו, ובפני בית המשפט הונחו כל הראיות המאפשרות ליתן לו הכרעה לגבי הסעד
11 הנוסף. ראה ע"א 359/79 אלחנני נ' רפאל, פ"ד לה (1) 701, עמ' 715. ע"א 69/98 מחאג'נה
12 נ' מחאג'נה, פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 8.6.05.
13 כפי שיפורט להלן, במקרה דנן, לא התקיימו התנאים הנ"ל, ומכל מקום לא באופן
14 מצטבר.
15
- 16 10. סמכות בית המשפט לענייני משפחה לסטות מסדרי-הדין
17
- 18 10.1. סדרי הדין בבית המשפט לענייני משפחה גמישים יותר מבתי המשפט הדנים בתובענות
19 אזרחיות (בר"ע (ת"א) 2/98 גילה נ' בנק אגוד לישראל בע"מ, פורסם במאגרים
20 המשפטיים, ניתן ביום 19.7.98 [פורסם בנבו]; ראה גם רע"א 3411/16 פלוני נ' משרד
21 הרווחה ירושלים, פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 20.6.16).
22
- 23 10.2. כך לדוגמה, קובע סעי' 8 (א) לחוק בתי המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995, כי "בכל
24 ענין של דיני ראיות וסדרי דין, שאין עליו הוראה אחרת, לפי חוק זה, ינהג בית המשפט
25 בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק; אין בהוראה זו כדי לגרוע מכללי
26 חסיונות עדים או כללי ראיות חסויות".
27 ובדומה קובעת תקנה 258 ב' (ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, כי "בית
28 המשפט רשאי לסטות מהוראות שבפרקים אחרים שבתקנות אלה, ולנהוג בדרך
29 הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק".
30
- 31 10.3. היחס בין התקנות הייחודיות לבתי המשפט לענייני משפחה לבין תקנות סדר הדין
32 הכלליות מוסדר בתקנה 259 ב' (ב) לתקנות סדר הדין האזרחי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1 מתקין התקנות הסדיר כללים דיוניים ייחודיים לבתי המשפט לענייני משפחה, בכפוף
2 לקביעה שתקנות סדר הדין הכלליות מהוות הסדר שיורי לאותם תחומים שלא הוסדרו
3 בתקנות הייחודיות, ככל שאין סתירה, כאמור, בין השניים (בע"מ 4738/13 פלוני נ'
4 **פלונית**, פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 3.9.13).
- 5 10.4. לכאורה, לאור האמור לעיל, בית המשפט לענייני משפחה מוסמך לסטות מהוראות
6 תקנות 44 ו-45 לתקנות סד"א. **יחד עם זאת, השימוש בסמכות הרחבה לסטות מסדרי**
7 **הדין תעשה במשורה, ואין להפוך את היוצא מן הכלל לכלל**. בר"ע (ב"ש) 754/00 רוזנטל
8 **נ' רוזנטל**, פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 30.3.01).
- 9
- 10 10.5. בבוא בית המשפט לענייני משפחה להשתמש בסמכותו ולסטות מסדרי הדין הרגילים
11 **לשם עשיית צדק, עליו לשקול, בין היתר, את מחדלי הצד שעתר לסטייה מסדרי הדין.**
12 ראה **עניין רוזנטל** לעיל בסעי' 4 לפסק-הדין.
13 זאת ועוד: אם החליט בית המשפט לעשות שימוש בסמכותו הייחודית ולסטות מסדרי
14 הדין הרגילים, **עליו להסביר לצדדים מדוע יש הצדקה לסטייה מסדרי הדין ומדוע הוא**
15 **סבור שכך יעשה "משפט צדק"** (שאול שוחט, סדר הדין בבית המשפט לענייני
16 משפחה, עמ' 315).
- 17
- 18 **11. מן הכלל אל הפרט**
- 19
- 20 11.1. במקרה דנן, בית משפט קמא כלל **לא נימק את החלטתו** לשנות את סיווג החיוב הכספי
21 מחיוב מזונות לחיוב במסגרת איזון המשאבים; ומאליו ברור, כי בית משפט קמא אף לא
22 נימק מדוע יש בכך משום עשיית משפט צדק.
- 23
- 24 11.2. ואפילו תאמר, כי בית משפט קמא היה מבסס את החלטתו לשנות את סיווג החיוב על
25 הוראת סעי' 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, הרי שבכל הכבוד, גם במקרה כזה
26 היתה החלטתו מוטעית.
- 27
- 28 11.3. סעי' 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה **נועד להקנות סמכות לבית המשפט לענייני**
29 **משפחה להתגבר על מכשולים טכניים בסדרי הדין, כך שלא שימוש בסמכות ייווצר**
30 **עיוות דין קיצוני.**
- 31 לעניין זה יפים קביעות **כב' השופט נ' הנדל** (בר"ע (ב"ש) 615/02 פלוני נ' פלונית, תשס"ב
32 (2) 108: "סעיף 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה יצר גמישות ביישום דיני הראיות
33 וניהול המשפט הניתנת לשופט הדין בענייני משפחה, זאת בשל אופיו המיוחד של הליך

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1 זה. גמישות זו לא באה לעולם על־מנת ליצור תוהו ובוהו של 'לית דין ולית דיין' וכדי
2 להתיר לבית־המשפט לענייני משפחה לדרוש כל דרישה מבעלי־הדין".
3
- 4 11.4. בתי המשפט המחוזיים ובתי המשפט לענייני משפחה עשו שימוש בהוראות סעי' 8 לחוק
5 בית המשפט לענייני משפחה במקרים כגון אלה: * צירוף ראיות חדשות לאחר סיום שלב
6 הראיות והגשת סיכומים (בר"ע (י-ם) 3431/01 פלוני אלמונים, פורסם במאגרים
7 המשפטיים, ניתן ביום 4.2.08; * מחיקת התביעה למזונות בהיעדר התייצבות אינה
8 הפעלה נכונה של שיקול הדעת על ידי בית המשפט לענייני משפחה (בר"ע 58/96 פלוני נ'
9 אלמוני, פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 19.11.96); * דחיית בקשה למתן פסק-
10 דין בהעדר הגנה (תמ"ש 6974/01 א.מ.ג. נ' א.מ.פ. פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן
11 ביום 26.4.07; * חיוב אב במזונות זמניים שנקבעו בפסק בוררות אך טרם אושר על פי
12 חוק הבוררות (בש"א 4091/99 ליאת פליסר נ' שלום פליסר, פורסם במאגרים
13 המשפטיים, ניתן ביום 15.3.99); * הגשת בקשה לביטול עיקול באיחור (תמ"ש 14131/01
14 א.נ. נ' א.מ., פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 13.7.04).
- 15 11.5. המקרה דנן איננו המקרה המתאים לשימוש בסמכות הקבועה בסעי' 8 לחוק לסטייה
16 מסדרי הדין. סעי' 8 לחוק איננו בבחינת "סעיף סל" שנועד להתגבר על כל משוכה הנקרת
17 בדרך להכרעה בתובענות בענייני משפחה.
18 יש צורך לאזן בין שני אינטרסים מתנגשים: בצד האחד, ישנה חשיבות רבה על שמירת
19 שיקול הדעת הרחב והגמישות בבית המשפט לענייני משפחה, אך מצד שני, נודעת
20 חשיבות רבה ליציבות וודאות בסכסוכי משפחה בכלל ובסכסוכי ממון ורכוש בפרט.
21
- 22 11.6. שינוי סיווג החיוב, מחיוב מזונות לחיוב הוני במסגרת איזון המשאבים, הינו שינוי
23 מהותי ביותר, היוצר סעד חדש שלא נתבע על ידי המשיבה מעולם.
24 ודוק: אין המדובר בסעד הנובע מהסעד העיקרי אשר נתבע על ידי המשיבה בתביעה
25 הרכושית; לא הוגשה תביעה לאיזון משאבים והסעד לא נתבע כלל על ידי המשיבה,
26 ומאליו ברור שהעובדות להענקת הסעד, טרם החלו להתברר בפני בית משפט קמא, כך
27 שלא התקיימו התנאים להענקת סעד שלא נתבע בכתב התביעה (ראה עניין מחאג'נה נ'
28 מחאג'נה לעיל; ועניין אלחנני נ' רפאל לעיל).
29
- 30 במילים נוספות: בית משפט קמא אינו יכול ליתן מיוזמתו סעד שלא נתבע או נתבקש על
31 ידי המשיבה. בית משפט קמא אינו יכול להשלים את ההחסיר בעל-דין או לתקן את
32 מחדליו של בעל-דין.
33

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

במה דברים אמורים?

11.7. **בכתב התביעה הרכושי** שהגישה המשיבה בתמ"ש 38116-10-15, עתרה המשיבה למתן פסק-דין הצהרתי לפיו כל הרכוש שפורט בתביעה, הינו משותף לצדדים, וכן עתרה לשמירת זכויות לפי סעי' 11 לחוק יחסי ממון. עיון בסעי' 40 לכתב התביעה, הוא סעיף העתירות והסעדים מגלה, כי אין שום עתירה, ולו אף ברמז, לסעד אופרטיבי בדמות של קבלת סכומים על חשבון איזון המשאבים. נהפוך-הוא: הסעדים שנתבעו היו הצהרתיים/דקלרטיביים במהותם, בלא שנתבע סעד כספי כלשהו.

11.8. **בכתב התביעה למזונות** שהגישה המשיבה בתמ"ש 38144-10-15, עתרה המשיבה לחיוב המבקש במזונותיה השוטפים בסך של 8,100 ₪ לחודש, ובנוסף גם בהוצאות רפואה. גם בכתב התביעה למזונות אין זכר לסעד (חילופי), בדמות קבלת סכומים על חשבון איזון המשאבים (שכאמור תביעה לקבלתו לא הוגשה). ודוק: המשיבה אף לא עתרה לפסיקת "מזונות משקמים" או "מזונות אזרחיים".

11.9. בעקבות הבקשה שהגיש המבקש לביטול חיוב המזונות, הגישה המשיבה תגובה ובמסגרתה טענה, כי בית משפט קמא פסק את המזונות על בסיס חובת המזונות האזרחית. המשיבה הוסיפה וטענה, כי המזונות נפסקו בהתבסס על גדיעת מקור פרנסתה בעסק המשותף ובמטרה לשקם את חייה. בסעי' 13 לתגובה טענה המשיבה כך: **"עולה אם כן כי המשיבה במקרה דכאן זכאית למזונותיה בנסיבות עסקינן אם מכוח היותה אשת איש, אם מכוח הותרתה בנסיבות המקרה ללא קורת גג, ללא כל הכנסה, ללא כל יכולת להשתכר וזאת אם על פי הדין האישי ואם על פי הדין האזרחי מכוח כל אחת מהחזקות כפי שהותוו בפסיקה הרבבלנטית ובראשן פסק דינו של ביהמ"ש העליון המצוטט לעיל"**.

11.10. **מחדליה של המשיבה באים לידי ביטוי הן מהבחינה המהותית והן מהבחינה הדינונית:** מבחינה מהותית, בבית משפט קמא ביססה המשיבה את הותרת החיוב על כנו וזאת משום זכותה למזונות ולא על טענה לזכות לאיזון משאבים. מבחינה דינונית, המשיבה בחרה להעלות את טענותיה רק במסגרת התגובה לבקשה לביטול מזונות, בלא שהגישה לבית משפט קמא בקשה לתיקון כתב התביעה הרכושי, ואף לא הגישה בקשה עצמאית לקבלת הסעד שניתן לה על ידי בית משפט קמא.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

11.11. שינוי סיווג החיוב על ידי בית משפט קמא, מחיוב מזונות לחיוב הוני על חשבון איזון המשאבים, מהווה הענקת **סעד החורג ממסגרת הסעדים שנתבעו בתביעה שהגישה המשיבה**.
לא זו אף זו – מאחר והמשיבה כלל לא הגישה "תביעה לאיזון משאבים" לפי סעי' 5 א' לחוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשל"ג-1973, נשללת כל אפשרות להעניק סעד כלשהו העומד בזיקה כלשהי "לאיזון משאבים".

11.12. טול תרחיש שבו במסגרת התביעה הרכושית, היתה המשיבה טוענת במהלך דיון, כי התקיימו התנאים להקדמת מועד האיזון, וכי היא זכאית לקבל תשלומי איזון על החשבון למקרה שחיוב המזונות יבוטל, ובכך למעשה היתה מתקנת את כתב התביעה הרכושי. או-אז היתה עולה שאלת השימוש בסמכות לסטות מסדרי הדין הקבועה בסעי' 8 לחוק (ראה ספרו של ש' שוחט, **סדרי הדין בבית המשפט לענייני משפחה**, עמ' 320). בענייננו, המשיבה לא עתרה לסעד זה בכתב התביעה, לא עתרה לתיקון כתב התביעה, ואף לא הגישה תביעה לאיזון משאבים על פי סעי' 5 לחוק.

12. סמכות בית המשפט לענייני משפחה מכוח הוראת חוק ספציפית ו/או סמכותו הטבועה

12.1. החלטת בית משפט קמא שגויה גם בראי הוראות חוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשל"ג-1973.

12.2. סעי' 5 (א) לחוק יחסי ממון קובע בזו הלשון:
"עם התרת הנישואין או עם פקיעת הנישואין עקב מותו של בן זוג (בחוק זה – פקיעת הנישואין) זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווים של כלל נכסי בני הזוג".

סעי' 5 א' (א) לחוק קובע, כי "הזכות לאיזון משאבים לפי סעיף 5 תהיה לכל אחד מבני הזוג אף בטרם פקיעת הנישואין אם הוגשה בקשה לביצועו של הסדר איזון משאבים". הנה כי כן, החוק מאפשר להקדים את מועד איזון המשאבים בהתקיים מספר תנאים, אך תנאי הוא **שעל בעל-הדין להגיש תובענה לאיזון משאבים**. בהקשר זה יש לתת את הדעת גם לכל אלה:

ראשית, הנישואין לא פקעו עקב סירוב המשיבה להתייצב לסידור הגט בבית הדין הרבני, כך שהזכות לאיזון משאבים טרם התגבשה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

1 בעניין זה לבית המשפט לענייני משפחה סמכות לעכב את ביצוע פסק-הדין לאיזון
2 משאבים אם סבר, כי מבקש איזון המשאבים פועל בחוסר תום-לב בהתרת הנישואין
3 (סעי' 5 א' (ג) לחוק יחסי ממון).

4 במילים נוספות: לא מן הנמנע שאם היתה מסגרת דיונית מתאימה לפסיקת תשלומים על
5 חשבון איזון המשאבים, היה המבקש עותר לעיכוב ביצוע התשלומים לאור התנהגות
6 המשיבה, ובית משפט קמא היה נדרש לסוגיה.

7
8 **שנית**, אין חולק, כי במקרה דנן התקיימו התנאים להקדמת מועד האיזון, אך יחד עם
9 זאת, לא ניתן להורות על איזון המשאבים, לרבות פסיקת תשלומים על חשבון האיזון, כל
10 עוד המשיבה לא הגישה בקשה לביצוע הסדר איזון המשאבים. כאמור לעיל, לבית משפט
11 קמא לא הוגשה כלל תביעה לאיזון משאבים אלא תביעה למתן פסק-דין הצהרתי.

12
13 **שלישית**, "מימוש הזכות לאיזון משאבים" מוסדרת בסעי' 6 לחוק יחסי ממון. סעיף 6
14 לחוק מקנה לבית המשפט סמכות לקבוע גם תשלום בשיעורים, אולם תנאי למימוש
15 הזכות הוא שקודם תוגש תביעה לאיזון משאבים, יקבעו מהם הנכסים נשוא האיזון, ואז
16 יבוצעו חישובי האיזון.

17
18 **רביעית**, סעיף 4 לחוק יחסי ממון קובע, כי "אין בכריתת הנישואין או בקיומם
19 כשלעצמם כדי לפגוע בקנינים של בני הזוג, להקנות לאחד מהם זכויות בנכסי השני או
20 להטיל עליו אחריות לחובות השני". ללמדך, כי כל עוד לא פקעו הנישואין או התקיימו
21 התנאים להקדמת מועד האיזון, לא ניתן לחייב בן-זוג בתשלומי איזון, גם לא על
22 החשבון.

23
24 12.3. ככלל, מוסמך בית משפט לענייני משפחה לפסוק מזונות משקמים, או תשלומים דוגמת
25 אלה שנפסקו על חשבון האיזון הסופי, באותם מקרים שאותו בן זוג אינו זכאי למזונות
26 על פי הדין האישי, אף אם תביעתו הושתתה על עילות על פי הדין האישי הדתי, כפי
27 תביעת המזונות שהגישה המשיבה לפני בית משפט קמא, אלא שסבורני שזאת יעשה בית
28 משפט כאשר תלויה ועומדת לפניו תביעה לאיזון משאבים והמתבררת במקביל או
29 בצוותא-חדא עם תביעת המזונות.

30
31 דרך זו גם מתאפשרת לנוכח הבירור הנעשה במקביל כאשר ברור, כי בסופו של ההליך
32 יהא אותו בן זוג זכאי לזכות כספית כלשהי.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

12.4. במקרים כאלה, נחשף בית המשפט לכלל הנתונים והנסיבות הרלבנטיות ודומה, כי בהתאם לסמכותו לפי סעיף 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה יהא נכון וצודק להוסיף לאותו בן זוג סעד מעין זה ככל שהדבר מתחייב מן הנסיבות.

12.5. אומנם, הלכה פסוקה היא, כי איזון המשאבים יערך "במכלול" היינו – על כלל הנכסים בצוותא-חדא (ע"א 1229/90 דורותי חנוך נ' יגאל חנוך, פ"ד מה (5) 584), אך יחד עם זאת, ישנן נסיבות בהן בית המשפט יסטה מעיקרון זה, כגון במקרים בהם איזון חלקי של הרכוש, אם בנכס מסוים ואם בדרך של פסיקת תשלומים, יביא לייעול ההליכים, לסיום הסכסוך, לצמצום פערים כספיים בין הצדדים ועוד.
על רציונאל זה עמדתי בפרשה אחרת ברמ"ש 25036-06-15 א.ק. נ' ד.ק. פורסם במאגרים המשפטיים, ניתן ביום 15.6.15):

"הזכות לפירוק שיתוף קמה לכל שותף בכל עת והוא זכאי לכאורה לסעד של פירוק שיתוף מידי. אלא שבסכסוכי משפחה הושם בפסיקת בתי המשפט הדגש על אותה מגמה שקבלה גם ביטוי במסגרת חוק בית המשפט לענייני משפחה, לפיה יש להוביל את הצדדים לפתרון כולל אינטגרטיבי של חלוקת הרכוש בין בני זוג. על פי מגמה זו ראוי לדון ולהכריע בתובענות שבין בני הזוג בעת ובעונה אחת ולהתאים את דיני הקניין לדיני המשפחה ולהימנע ממתן החלטה על פירוק השיתוף קודם שמיעת הוכחות במכלול התביעות, על מנת להימנע מפיצול מלאכותי ומחלוקה לא שוויונית של הרכוש.

אלא שמגמה זו אינה חזות הכל ובית המשפט העליון נתן את דעתו במסגרת שורה של פסקי דין גם לשיקולים ואינטרסים נוספים שיתכן כי בשלהם ראוי גם ראוי שלא לדחות את הליכי פירוק השיתוף בדירה, גם אם פירוק זה מהווה הכרעה בגזרה צרה זו בלבד".

12.6. במקרה דנן, יתכן ונכון היה אילו בית משפט קמא היה מורה למשיבה להגיש תביעה חדשה לאיזון משאבים (ובמקרה דנן לא על דרך הסבה טכנית של התביעה משום ניסוח התביעה הספציפית), ולאחר שתובא בפניו בקשה מתאימה לפסיקת תשלומים על חשבון איזון המשאבים, כשכל חלקי התצרף מונחים בפניו, לברר ולהכריע בבקשה.

13. סוף דבר

אשר על כן, הערעור מתקבל והנני מורה כדלקמן:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

1 13.1. החלטת בית משפט קמא הקובעת את חיוב המבקש בתשלומי איזון על החשבון, מבוטלת
2 בזאת, באופן שביטול החיוב יהיה מיום מתן החלטת בית משפט קמא, היינו – מיום
3 28.11.16.

4
5 13.2. יתר קביעות בית משפט קמא בהחלטה – יוותרו על כנן.

6
7 13.3. מחייב את המשיבה לשלם למבקש הוצאות משפט ושכ"ט בסך 6,000 ₪. יחד עם זאת,
8 הרי שלאור נסיבות המקרה דנן, ולאור הפערים הכלכליים שבין בני-הזוג, מצאתי לנכון
9 לקבוע שאלה ישולמו בסוף ההליכים המתקיימים לפני בית משפט קמא.

10

11

12 לא נעלמה מעיניי הודעת המבקשת שבאה אחרי הדיון לפיה הסכימה לביטול החלטת
13 בית משפט קמא, תוך הצבת תנאים שונים. לאותם תנאים לא הסכים המבקש ועל כן
14 לא היה מנוס מליתן החלטתי זו.

15

16 13.4. ככל שהמבקש הפקיד ערבון, הרי שזה יושב לידי באמצעות בא-כוחו.

17 מתיר פרסום פסק הדין תוך השמטת שמות הצדדים ופרטים מזהים.

18

19 ניתן היום, כ' ניסן תשע"ז, 16 אפריל 2017, בהעדר הצדדים.

20

21

22

23 סארי ג'יוסי, שופט

24

25

26

27

28

29

30

31

32

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 64208-12-16

- 1
- 2
- 3
- 4

בית המשפט המחוזי בחיפה